

Ustroń, 22 kwietnia 2020

**Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego Dr Jolanty
Rzeźnickiej-Krupy w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w
dziedzinie nauk społecznych – dyscyplinie pedagogika**

Podjmując się globalnej oceny dorobku dr Jolanty Rzeźnickiej-Krupy opieram się na kryteriach sformułowanych w art. 16 ustawy z dnia 1 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 roku. poz. 1789), w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 (przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669). Recenzję porządkuję więc zgodnie z trzema obszarami: a) ocena publikacji stanowiących podstawowe osiągnięcie naukowe w ubieganiu się o stopień dra habilitowanego, b) ocena innych prac naukowych (nie wchodzących w zakres podstawowego osiągnięcia naukowego), c) ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz informacje o współpracy międzynarodowej. Niemniej jednak recenzję rozpoczynam od krótkiej charakterystyki przebiegu kariery zawodowej Kandydatki.

1. Przebieg kariery zawodowej

Dr Jolanta Rzeźnicka-Krupa jest absolwentką studiów pedagogicznych, które ukończyła w Wydziale Nauk Społecznych UG z wyróżnieniem. Stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika uzyskała w 2006 roku na podstawie rozprawy doktorskiej, pt. *Konstruowanie dyskursu przez dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Pedagogiczne*

studium etnograficzne grupy przedszkolnej, przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Doroty Klus-Stańskiej.

Pracę dydaktyczną Kandydatka rozpoczęła w 1993 roku jako nauczyciel w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Gdańsku, równoległe podjęła pracę w Instytucie Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych UG początkowo jako asystent, od roku 2006 jako adiunkt w Zakładzie Pedagogiki Specjalnej.

2. Ocena podstawowego osiągnięcia naukowego w procedurze ubiegania się o stopień doktora habilitowanego

W tym zakresie Habilitantka przedstawiła cykl publikacji powiązanych tematycznie, pt. *Społeczne ontologie niepełnosprawności w kontekście pola zainteresowania pedagogiki specjalnej i interdyscyplinarnych badań kulturowych*.

Do cyklu tego Kandydatka zaliczyła osiem publikacji – w tym pięć artykułów opublikowanych w czasopismach znajdujących się w wykazie MNiSW, dwa rozdziały w pracach zbiorowych oraz jedną monografię autorską. Prace te zostały opublikowane w latach 2011- 2019.

Oceniając wartość przedstawionego cyklu w pierwszej części odnoszę się ogólnie do artykułów w czasopismach i rozdziałach w pracach zbiorowych, w drugiej – poświęcam nieco więcej miejsca ocenie monografii.

To cykl publikacji wymykający się poza granice tradycyjnie uprawianej pedagogiki specjalnej, co zresztą postrzegam jako jego walor. Można powiedzieć, że nadrzędnym, celem tych opracowań jest poszerzenie pola refleksji nad niepełnosprawnością o konteksty zakorzenione w naukach humanistycznych i sztuce, a w konsekwencji także poszerzenie pola samej pedagogiki specjalnej. Nieco upraszczając celem tym jest poszukiwanie kategorii, które stają się ożywcze dla samej refleksji nad niepełnosprawnością, a w rezultacie także służą rozwojowi pedagogiki specjalnej. Nie sposób odmówić także Kandydatce autentycznego zaangażowania w identyfikowaniu i demaskowaniu piętnujących praktyk, typowego dla przedstawicieli pedagogiki krytycznej, co zapewne także można uznać za jeden z (przemilczanych przez Habilitantkę) celów omawianego cyklu publikacji.

Naturalnie przywołane poszukiwane nowych kategorii nie jest ideą nową, wszak od momentu zmiany paradygmatycznej w obrębie pedagogiki, w tym także pedagogiki specjalnej, nastąpił zwrot w kierunku uznania jej kluczowych pojęć za wieloznaczne i wędrujące. Tak jest również z kategorią niepełnosprawności, której wędrówka historyczna i

międzydyscyplinowa stała się ożywcza nie tylko dla samej teorii pedagogiki specjalnej, ale także i odkrywczą w wyjaśnianiu oraz rekonstruowaniu praktyk społecznych z nią związanych. Warto podkreślić, że Kandydatka jest jedną z badaczek, które konsekwentnie współtworzą tę perspektywę na gruncie rodzimej pedagogiki specjalnej.

Prezentowany cykl artykułów postrzegam jako spójny, choć składający się z dwóch nieco odrębnych części. Trzy pierwsze teksty (w ujęciu chronologii ich publikacji)¹ dedykowane są przede wszystkim ogólnemu namysłowi nad uwydatnionym już wcześniej poszerzaniem pola kategorii wartościowych dla pedagogiki. Z kolei cztery następne to – w mojej ocenie – praktyczna realizacja tego zadania.

Wysoko oceniam szerokie kompetencje humanistyczne Kandydatki widoczne w znakomitej znajomości literatury różnych dyscyplin humanistycznych i społecznych, choć leksykalna i semantyczna strona wypowiedzi przybiera czasem formę zbyt skomplikowaną. Doceniam umiejętność generowania i wykorzystywania kategorii analitycznych zakorzenionych w innych dyscyplinach i nieobecnych lub obecnych powierzchownie (czasem jak pokazuje Kandydatka – opacznie) w rodzimym dyskursie nad niepełnosprawnością (np. ciała, oporu, opresji). Na uwagę zasługują także próby rekonstruowania kategorii powszechnie użytkowanych (tożsamości, Innego, podmiotu) na potrzeby deskrypcji i eksplikacji praktyk społecznych dotyczących osoby z niepełnosprawnością, a także pola zainteresowań pedagogiki specjalnej. Postrzegam jako interesującą także logikę kreowania pewnego rodzaju map argumentacji opartych na związkach np. sztuki i polityki, ciała i tożsamości.

Struktura tekstów jest przejrzysta, a wywody logiczne. Słabszą stroną niektórych opracowań jest brak domknięcia / dopełniania struktury wypowiedzi (dla przykładu *Krytyczne konteksty tworzenia wiedzy na pograniczu pedagogiki radykalnej i współczesnej sztuki*, 2010). Większość tekstów otwiera bezpośrednio lub pośrednio sformułowany cel oraz zarys koncepcji analitycznej, zwykle dobrze realizowany merytorycznie. Pozytywnie oceniam przytaczane w formie opisowej koncepcje badawcze. Obejmują one sprecyzowany cel i problem (problemy) prezentowane w formie pytań, dobór materiałów do analizy i sposób jej wykonania. Nie zawsze jednak wnioski wyprowadzane z samych analiz pozostają w pełnym związku z ich treścią, bywają one szerokim uogólnieniem ukonstytuowanym na ogólnych przesłankach, np. wynikających z pewnych założeń a priori (zob. np. *Sztuka zaangażowana*:

¹ Niepełnosprawność i pedagogika. Pytanie o podmiot a kwestia tożsamości zmiany paradygmatycznej dyscypliny (2011); Niepełnosprawność w perspektywie społeczno-kulturowej: źródła zmian w obszarze konstruowania pola zainteresowań pedagogiki specjalnej (2012); Inni i pedagogika: doświadczenie inności i relacja z Innym jako istotne kategorie nauk o wychowaniu (2013).

społeczno-kulturowe aspekty dorosłości osób z niepełnosprawnością w kontekście projektu „Więcej niż teatr” Instytutu im. Jerzego Grotowskiego we Wrocławiu, 2016).

Główną publikacją cyklu jest monografia pt. *Spoleczne ontologie niepełnosprawności. Ciało, tożsamość, performatywność*. Impuls, Kraków 2019, ss. 194. Wydawniczymi recenzentami pracy są dr hab. Astrid Męczkowska-Christiansen, prof. UAM oraz prof. dr hab. Amadeusz Krause. Pod względem merytorycznym dobór recenzentów nie budzi zastrzeżeń. Z recenzyjnego obowiązku wspominam jednak, że (jak wynika z autoreferatu /s. 1/) prof. A. Krause jest bezpośrednim przełożonym Autorki pracy.

Książka składa się z trzech zasadniczych części. Poprzedza je wstęp. Jego istotą jest udane sproblematyzowane rzeczywistości, a jednocześnie wytyczenie kierunków myślenia o niepełnosprawności. To w nim Autorka zapowiada treść książki sygnalizując idee, tezy i pytania stanowiące podstawy prowadzonych dalej analiz. Dla przykładu pisze, że nie/pełnosprawność to pewien zbiór znaczeń, za pomocą których różnicujemy oraz oznaczamy ciała i umysły, wytwarzając w ten sposób te, które są niepełnosprawne (s. 11). Otwiera tym samym pola dyskusji i wskazuje swoją – konstruktywistyczną – koncepcję postrzegania świata. Wskazuje również pewne tropy poszukiwań trafnie odwołując się do autorów prac z gruntu pedagogiki specjalnej, którzy inicjowali nowe otwarcie paradygmatyczne. To ważne, wszak nie brakuje w opracowaniach pedagogicznych pseudonowatorskich propozycji skrzętnie budowanych na ignorancji wiedzy już obecnej w wielu opracowaniach. Zapowiada także korzystanie z „wielkich” humanistycznych teorii stanowiących aksjomatyczne podstawy swoich analiz. Domknięciem wstępu jest krótka charakterystyka struktury pracy. Pozytywnie oceniam takie wprowadzenie do książki.

Część pierwsza została zatytułowana *Wytyczanie terytorium*, druga – *Deterytorializacje*, zaś trzecia – *Zamieszkiwanie*. Metaforyczne tytuły obrazują główną oś narracji w pracy sprowadzoną do konstruktów pewnego terytorium myślenia o niepełnosprawności, ale także rezerwowania dla niej pewnej przestrzeni – tworzenia rezerwatu.

W pierwszej części książki znajdujemy dwa rozdziały (choć w autoreferacie Kandydatka wspomina o trzech rozdziałach w tej części, s. 9). Dowiadujemy się z niej między innymi o kontekstach epistemologicznych, ontologicznych i metodologicznych prowadzonego dyskursu – perspektywie nomadycznej i osadzonej w interdyscyplinarnych studiach kulturowych. Sam proces badawczy dr Jolanta Rzeźnicka-Krupa traktuje jako wybrakowaną układankę (korzystając w opisie z dwóch swoich załączonych do cyklu tekstów). Zgadzam się z Autorką, że przy inter- i transdyscyplinarnym podejściu charakteryzującym perspektywę kulturową i badania performatywne, trudno o

metodologiczny puryzm, z czego zresztą sama Autorka skrętnie korzysta na dalszych stronach pracy. Niemniej jednak jako narzędzie swoich analiz wykorzystuje analizę dyskursu, uwzględniając także częściowo KAD.

Główne tezy konstruuje tok wywodu (s. 29-30) zostały zawarte w trzech punktach (upraszczając):

- Rozumienie niepełnosprawności jako zjawiska / fenomenu zakorzenionego w cielesności człowieka, ale mającego przede wszystkim społeczno-kulturowy charakter.
- Przypisywania w przestrzeni społecznych relacji niepełnosprawności różnych znaczeń oraz kształtowania w odniesieniu praktyk społecznych i edukacyjnych.
- Rozumienie kategorii tożsamości / podmiotowości ujmowanej w kontekście podobieństwa i różnicy, z których wyłania się figura niepełnosprawnego jako Innego.

Z punktu widzenia pedagogiki specjalnej (której ważną kategorią jest działanie) zabrakło jednego – kolejnego pola i osadzonej w nim tezy. Jest nim rozumienie niepełnosprawności jako procesu rozpatrywanego w aspekcie m.in. efektywności / skuteczności działania. Nieco inaczej ujmując mam na myśli potrącenie oddziaływania dynamiki niepełnosprawności na otoczenie fizyczne oraz środowisko społeczne. Przy czym nie chodzi w nim o sam stan niepełnosprawności, ale jej przebieg / rozwój. Nawiązując do kategorii wykorzystywanych przez Autorkę, za przykład może posłużyć koncepcja działającego ciała performatywnego. Chodzi o performatywność utożsamianą w wąskim rozumieniu z efektywnością czynów i skutecznością działań, czyli tego co zmieniają one w otoczeniu podmiotu lub w nim samym (np. J. Wachowski 2011). Tak rozumiane działanie i jego efekty są narzędziem do opisanie i zrozumienia wytworów kultury, statusów społecznych czy organizacji wspólnoty ze szczególnym uwzględnieniem (w omawianym przypadku) niepełnosprawności. Pisząc o braku dopełnienia / domknięcia niektórych wcześniej analizowanych tekstów miałem na myśli między innymi ten kontekst. Mimo tego, że postrzegam tę tezę jako wartą wyeksponowania w całej koncepcji, to podkreślam, że jej znaki pozostają widoczne (choć nieco zmarginalizowane) w dwóch pierwszych tezach, a w omawianej pracy wyraźnie obecna np. w podrozdziale *Ontologia biologicznego braku*.

W drugim rozdziale tej części znajdujemy odsłonę kulturowych interpretacji fenomenu niepełnosprawności. To kompetentny zarys teoretycznej analizy prowadzonej w perspektywie epistemologicznej „myśli nieosiadłej G. Deleuze’a i F. Guattariego oraz kulturowych studiów kulturowych. Chociaż należy podkreślić znanostwo tematu studiów kulturowych nad niepełnosprawnością oraz wnikliwość i uporządkowanie w ich charakterystyce, to z recenzyjnego obowiązku należy podkreślić, że to najbardziej odtwórczy fragment pracy.

Cześć druga książki pt. *Deterytorializacje* to w moim przekonaniu najbardziej wartościowy fragment książki. Kluczowym pojęciem konstytuującym treść tej części są ontologie społeczne niepełnosprawności. Autorka rozumie je jako „ustanowione w obszarach dyskursywnych, społecznie obiektywizowane struktury znaczeń i praktyk mówienia, materializujące się w instytucjach i praktykach działania powiązanych z kreślonymi sposobami rozumienia zjawiska (nie)pełnosprawności oraz pozycjonowaniem podmiotów postrzeganych jako (nie)pełnosprawne” (s. 74). Zdaję sobie sprawę, że zaproponowana definicja jest nadbudową fragmentu teorii E. Laclaua, w której pojęcie ontologii społecznej konstytuuje przestrzeń obiektywności w sensie oddziaływania danych struktur dyskursywnych na tożsamość podmiotów, znaczenia obiektów i działań – o czym Autorka pisze wcześniej. Niemniej jednak w przypadku zaproponowanej koncepcji pod rozwagę poddaję pojęcie obiektywizowania, które w moim przekonaniu w tej koncepcji – odnoszonej do niepełnosprawności – raczej trafniej oddaje pojęcie legalizowania. Dodam jeszcze, że ontologię społeczną w rodzimym ujęciu (aczkolwiek w kontekście – rozumienia jej jako nauki) sformułował w latach dwudziestych ubiegłego wieku wybitny profesor ówczesnego Uniwersytetu Poznańskiego Czesław Znamierowski – traktując ją jako naukę, która ma ustalać prawdy ogólne, dotyczące wszelkich bytów społecznych (*O przedmiocie i fakcie społecznym*, 1928). Rozumiem jednak, że w przypadku propozycji Autorki nie chodzi o prawdę ogólną, a raczej o pewien konstrukt ram nadających znaczenia pustemu (Autorka s. 75) pojęciu niepełnosprawności. Pozostawiając polemikę na marginesie wywodu podkreślam, że uznaję propozycję Habilitantki jako interesującą. Zgadza się, że modele niepełnosprawności są pochodną podejść do niej, stanowią zatem dyskursy, które są pewnego rodzaju praktykami mówienia o niej i działania wobec niej. Bez wątplenia na uznanie zasługuje zaproponowana typologia trzech ontologii niepełnosprawności (biologicznego braku, społecznej opresji versus zwyczajnego życia, kulturowego oporu). Sądzę, że ta propozycja to treściowe meritum oryginalnego wkładu Kandydatki w rozwój dyscypliny.

Każda z wymienionych ontologii, będących pochodną myślenia o niepełnosprawności, kreuje swoistą tożsamość podmiotów. Służy zatem jej opisaniu i zrozumieniu w określonych warunkach kulturowych i społecznych, co akcentuje pewnego rodzaju potrzebę stosowania „ekumenizmu eksplanacyjnego”, czyli akceptację pluralizmu epistemologicznego – co Autorka akcentuje już w pierwszej części pracy. W pewnym zakresie obciąża to wywód niebezpieczeństwem niewspółmierności (ontologicznej i epistemologicznej), ale jednocześnie pokazuje uwikłanie dyskursu nad niepełnosprawnością w wieloznaczne i różnie pojmowane relacje biologicznych i społecznych determinantów niepełnosprawności.

Trzecia część pracy to kontynuacja zarysowanych wątków z wykorzystaniem kategorii emancypacji, ucieleśniania, tożsamości, performatywności oraz, w pewnym sensie, powrót do części pierwszej – mam na myśli koncepcję społecznego imaginarium. Pozytywnie oceniam tę część książki. Z kolei w zakończeniu Autorka nie mierzy się z próbą prostego uogólnienia, ale podejmuje się wielowymiarowego (w pewnym sensie podsumowującego) spojrzenia na niepełnosprawność jako metaforę i narracyjną protezę umożliwiającą wprowadzanie figur nieporządku, i nie-normatywności. W efekcie nawiązuje do kilku możliwych „odczytań” niepełnosprawności.

Generalnie zatem pozytywnie oceniam monografię domykającą omawiany cykl publikacji. W całym cyklu doceniam poszukiwanie nowych kontekstów umożliwiających zmianę tradycyjnego rozumienia niepełnosprawności, a tym samym (jak pisze sama Kandydatka) poszerzania przestrzeni emancypacji osób z niepełnosprawnością. Doceniam znanstwo literatury i umiejętność generowania kategorii przydatnych w opisie i rozumieniu omawianego pojęcia. Nie przekonuje mnie natomiast stosowany język publikacji. Sądzę, że nagminne wykorzystywanie metafor w przekazywaniu swoich myśli (praktycznie w każdym akapicie) nie zawsze sprzyjają ich wyrażaniu w sposób przejrzysty. Utrudniają one recepcję i zbyt często rozmywiają istotę wyводу. Rozumiem, że są one naturą tak konstruowanych analiz, służą także celem ekspresyjnym – sprzyjają jednak pojawianiu się tautologii. Oczywiście nie zachęcam Habilitantki do stosowania zerowej redundancji (typowej dla wywodów osadzonych w paradygmacie pozytywistycznym), ale wyrażam opinię o ich nadmiarze.

3. Ocena innych prac naukowych (niewchodzących w zakres podstawowego osiągnięcia naukowego)

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (poza omówionym wcześniej cyklem) Dr Jolanta Rzeźnicka-Krupa opublikowała trzy monografie, dziewięć rozdziałów w pracach zbiorowych oraz dziewięć artykułów w czasopismach naukowych lokowanych na ówczesnej liście MNiSW (w tym sześć w Kwartalniku: *Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej*), zredagowała jedną pracę zbiorową i trzy tomy czasopism (wszystkie *Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej*).

Merytorycznie dorobek ten Habilitantka lokuje w dwóch obszarach tematycznych:

- *Teoretyczno-metodologiczne aspekty pedagogiki specjalnej i badań nad niepełnosprawnością* oraz
- *Edukacyjne konteksty niepełnosprawności.*

Pomijam dokładną charakterystykę poszczególnych opracowań skupiając się na ocenie globalnej załączonych do oceny opracowań.

Pierwszy z obszarów obejmuje prace nawiązujące (zgodnie z tytułem obszaru w aspekcie metodologicznym i teoretycznym) do badań osadzonych w paradygmacie interpretatywnym. Tematyka ta pozostaje w ścisłym związku z treścią publikacji wskazanych jako podstawowe osiągnięcie naukowe. W jej obszarze do najważniejszych, w moim przekonaniu, osiągnięć należy zaliczyć monografię pt. *Niepełnosprawność i świat społeczny. Szkice metodologiczne* (Impuls, Kraków 2009). To jedna z pierwszych prac opublikowanych w naszym kraju poświęconych analizie nurtów badań jakościowych nad niepełnosprawnością. W jej pierwszej części znajdujemy przegląd teoretycznych nurtów / stanowisk wykorzystywanych w badaniach jakościowych, a w drugiej – ich odniesienia do badań nad niepełnosprawnością. W aspekcie naukowym bez wątpienia to praca godna uznania pod kilkoma względami, chociaż w pewnym zakresie to opracowanie aspirujące do roli podręcznika, z racji tego traktujące omawianą problematykę przeglądowo, a także (przynajmniej w niektórych aspektach) powierzchownie. Niemniej jednak w przyjętym za wiodący nurt badań (metody biograficznej, etnograficznej, fenomenologicznej) Autorka ze znanostwem tematu ukazuje labirynty poznawania świata osób z niepełnosprawnością. Doceniam szczególnie elementy pracy, które bezpośrednio odnoszą się do problemów prowadzenia badań jakościowych omawianej grupy osób. Autorka nie ogranicza się tylko, do podstawowych aspektów technik gromadzenia i interpretowania informacji, ale ukazuje również specyfikę badań w obszarze niepełnosprawności (np. problematyka komunikacji niewerbalnej), dostrzega również słabsze strony omawianych badań i pokazuje możliwości znoszenia trudności z perspektyw teorii i procesu badawczego. Praca została napisana językiem znacznie bardziej przystępnym, aniżeli omawiana wcześniej publikacja, co stanowi jej walor.

W obszarze tym na wyróżnienie zasługuje także obszerny tekst, pt. *Niepełnosprawność intelektualna – narracje, reprezentacje, konteksty*². Meritum artykułu jest propozycja typologii orientacji teoretycznych / nurtów myślenia stanowiących podstawy konstruowania różnorodnych dyskursów niepełnosprawności intelektualnej. Choć to typologia niekomplementarna (czego Autorka jest świadoma), to bezsprzecznie postrzegam ją jako porządkującą i wartościową poznawczo. Tekst został przygotowany rzetelnie, z odniesieniem do wielu trafnie dobranych źródeł, jego struktura jest przejrzysta, a wywód logiczny.

² „Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej”, nr 10 / 2013, ss. 87-111.

W drugim obszarze tematycznym Kandydatka przedstawiła do oceny cztery teksty (jeden współautorski). Osią łączącą ich tematykę są różne konteksty edukacji uczniów z niepełnosprawnością. Autorka trafnie identyfikuje w nich istotne kwestie warunkujące osiągnięcia edukacyjne omawianej grupy uczniów. Ukazuje społeczne i kulturowe uwikłania procesów kształcenia i socjalizacji korzystając z utartych kategorii (np. kapitału kulturowego, wyrównywania szans) nadając im oryginalne perspektywy i co typowe dla dorobku Habilitantki – jednocześnie poszukując zakorzenienia w teoriach społecznych różnego zasięgu. Generalnie pozytywnie oceniam te opracowania pod względem konstrukcji oraz poziomu merytorycznego.

Podsumowując – dorobek Habilitantki oceniam jako obszerny, spójny i wartościowy. Szczególnie pozytywnie oceniam załączoną do oceny monografię pt. *Niepełnosprawność i świat społeczny. Szkice metodologiczne*. Większość artykułów została opublikowana w czasopiśmie ulokowanych na liście MNiSW (szczególnie w *Kwartalniku Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej*, zapewne w przyszłości warto rozszerzyć listę czasopism o te uznane także poza pedagogiką specjalną). Podobnie jak w przypadku cyklu przedstawionego jako podstawowe osiągnięcie naukowe, dorobek ten zawiera gros oryginalnych kategorii stanowiących tropy konstruowania teorii w obszarze pedagogiki specjalnej. Na uznanie zasługuje dobra orientacja Habilitantki w literaturze z dziedziny nauk społecznych i humanistycznych, doceniam umiejętność jej wykorzystywania w identyfikowaniu i deskrypcji problematyki niepełnosprawności. Pozytywnie oceniam dojrzałość metodologiczną Kandydatki. Widoczna jest ona w umiejętnościach identyfikowania wartościowych problemów naukowych, uzasadnieniach użytkowanego podejścia metodologicznego, konsekwencji w stosowaniu współmiernych podejść w poszczególnych częściach opracowań oraz logicznej ich strukturze.

Dodam jeszcze, że liczba cytowań według bazy Google Scholar wynosi obecnie (22 kwietnia 2020) 118 (wzrosła od momentu sporządzania dokumentacji o niespełna 20, a Indeks Hirscha obecnie wynosi 5).

Uwzględniając poczynione uwagi pozytywnie oceniam przedstawiony dorobek naukowy.

4. Analiza kolejnych wymagań stawianych kandydatom ubiegającym się o stopień dra habilitowanego nauk społecznych

4.1. Habilitantka deklaruje zrealizowanie pięć grantów (cztery po uzyskaniu stopnia doktora). Analiza treści autoreferatu (s. 27-28) pokazuje, że były to projekty przyznawane w ramach

utrzymania potencjału badawczego Wydziału Nauk Społecznych UG, zatem tak zwane badania własne. Ponadto zrealizowała kilka projektów dydaktycznych i dydaktyczno-badawczych, m.in. w ramach projektu Erasmus Teacher's Mobility i dwukrotnie bez powodzenia aplikowała do MNiSzW oraz NCN. Uczestniczyła także w międzynarodowym seminarium nt. zarządzania i organizacji oświaty organizowanym przez Unię Europejskich Federalistów. Doceniam aktywność w realizowaniu projektów dydaktycznych, trudno jednak w pełni pozytywnie odnieść się do dorobku w zakresie realizacji projektów badawczych.

4.2. Kandydatka wykazała wygłoszenie referatów na 34 konferencjach naukowych, w tym 19 międzynarodowych. W większości było to konferencje o uznanej renomie w środowisku pedagogów specjalnych. Pozytywnie oceniam tę aktywność.

4.3. Korzystnie postrzegam dorobek organizacyjny dr J. Rzeźnickiej-Krupy. Obejmuje on różne czynności organizacyjne w komitetach siedmiu konferencji, udział w Komitecie Organizacyjnym (zastępca redaktora) w czasopiśmie *Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej*. Ponadto Habilitantka jest członkiem dwóch międzynarodowych i jednej ogólnopolskiej organizacji.

4.4. Podobnie pozytywnie oceniam dorobek dydaktyczny Kandydatki. Wypromowała niespełna 70 prac magisterskich, opracowała autorskie programy studiów, prowadziła kilkanaście przedmiotów głównie w zakresie metodologii nauk oraz pedagogiki specjalnej. Kilkakrotnie pełniła funkcje opiekuna studentów różnych specjalności.

4.5. Dr Jolanta Rzeźnicka-Krupa posiada doświadczenie udziału w trzech zespołach eksperckich.

4.6 Kandydatka jest promotorem pomocniczym w jednym niezakończonym przewodzie doktorskim.

4.7. Habilitantka posiada doświadczenie w roli recenzenta – opiniowała dziesięć tekstów naukowych w czasopismach.

4.8 Doceniam także dorobek Kandydatki w zakresie podnoszenia swoich kompetencji dydaktycznych – brała udział w sześciu warsztatach / kursach.

Generalnie pozytywnie oceniam dorobek, doświadczenie i aktywności scharakteryzowane w punkcie 5.

Konkluzje końcowe

Uwzględniając oceny zawarte w uwagach szczegółowych pozytywnie opiniuję dorobek naukowy (w tym cykl tematyczny przedstawiony jako podstawowe osiągnięcie naukowe w ubieganiu się o stopień doktora habilitowanego), aktywność naukową, doświadczenie organizacyjne oraz dydaktyczne.

Dorobek naukowy postrzegam jako objętościowo obszerny. Obejmuje on liczne artykuły publikowane w czasopismach znajdujących się na liście MNiSW (w większości w przywoływanym wielokrotnie czasopiśmie *Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej*), rozdziały w pracach zbiorowych oraz trzy monografie. Pozytywnie oceniam aktywny udział w wielu konferencjach naukowych. Pod względem jakościowym to dorobek wyrównany spełniający kryteria rozpraw naukowych.

Cykl przedstawiony jako podstawowe osiągnięcie w ubieganiu się o stopień doktora habilitowanego oceniam w pełni korzystnie. W moim przekonaniu składające się na niego opracowania wnoszą wkład w rozwój dyscypliny. Wnikliwy ogląd cyklu ukazuje dojrzałość naukową Kandydatki, oryginalność generowania i wykorzystywania kategorii naukowych w opisie i wyjaśnianiu istoty i kontekstów niepełnosprawności. Pozytywnie oceniam warsztat metodologiczny Kandydatki.

Dr Jolanta Rzeźnicka-Krupa spełnia większość pozostałych kryteriów stawianych kandydatom ubiegających się o stopień doktora habilitowanego.

W kontekście przedstawionych szczegółowych opinii dotyczących dorobku naukowego, w tym cyklu wskazanego jako podstawowe osiągnięcie naukowe, a także dodatkowych kryteriów działalności dydaktycznej, organizacyjnej i społecznej wyrażam globalnie pozytywną ocenę. W związku z powyższym – w myśl ustawy o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz stopniach i tytułach w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003r. z późn. zm. odwołując się do art. 179 ustawy z dnia 3. 07. 2018 *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* – z pełnym przekonaniem wnoszę o nadanie stopnia dra habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych – dyscyplinie pedagogika dr Jolancie Rzeźnickiej-Krupie.

